

зробити висновок, що інвестиційна діяльність є одним із найважливіших аспектів розвитку економіки будь-якої держави, оскільки вирішення економічно-соціальних питань стає неможливим без поступового розвитку інвестиційної діяльності.

В сучасних умовах інвестиції є найбільш вагомим і важливим засобом забезпечення умов виходу держави із економічної кризи, позитивних зрушень у сфері народного господарства, зростання техніко-технологічного прогресу та підвищення якісних показників господарської діяльності. Тому формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із головних завдань керівництва держави, як передумова виходу з економічної кризи.

Список використаних джерел

1. Вакалюк В.А. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. №16. С. 122-126.
2. Господарський кодекс України станом на 07 лютого 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Гуренко М.А. Правова природа інвестиційних договорів за участю органів державної влади чи органів місцевого самоврядування. *Вісник південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016 . №6. С. 165-142.
4. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. К.: Каравела, 2007. 424 с.
5. Иванов Г.И. Инвестиции: сущность, виды, механизмы функционирования. Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. 352 с.
6. Матвеев П.С. Інвестиційний договір як складова інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку України. *Наше право*. 2014. №10. С. 129-132.
7. Поєдинок В.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності: теоретичні проблеми : монографія. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2013. 480 с.
8. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09. 1991р. (в ред. від 18.12.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
9. Щукін Б.М. Інвестування: Курс лекцій. К.: МАУП, 2004. 216 с.

Головата Х.
*студентка IV курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри конституційного,
адміністративного
та фінансового права ТНЕУ Ментух Н.Ф.*

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПОРТНОГО ДОГОВОРУ

У юридичній літературі під час характеристики договірних відносин перевезення вживаються різні терміни, а саме: «транспортні договори», «договори перевезення», «договори у сфері транспорту». Хоча і наводяться різноманітні погляди щодо трактування змісту кожного з вказаних понять, проте єдиної думки щодо тлумачення даних понять немає. Одні розглядають їх як самостійні юридичні категорії, які є складовою частиною системи договірних зобов'язань, інші вважають такий підхід не правильним.

Варто зазначити, що в гл. 64 ЦК України «Перевезення» закріплюється загальний термін «договір перевезення» та поняття окремих видів договорів перевезення: «договір перевезення вантажу», «договір перевезення пасажирів та багажу», «договір перевезення транспортом загального користування» та ін. [1]. У гл. 32 ГК України «Правове регулювання перевезення вантажів» закріплюється загальний термін «договір перевезення вантажу» [2].

Такі юридичні терміни, як «транспортний договір» чи «договір в сфері транспорту», не вживаються ні в ЦК, ні в ГК України, ні в інших законодавчих актах, адже вказані терміни застосовуються в теорії цивільного права під час характеристики системи договорів із надання транспортних послуг, а доктрина не є джерелом правового регулювання відносин в Україні. В науковій та навчальній юридичній літературі висловлюються різні погляди на співвідношення понять «транспортні договори» та «договори перевезення».

Так, на думку одних вчених, договори перевезення й транспортні договори – це синонімічні поняття [3, с. 485-456], другі вчені зазначають, що договір перевезення є більш вузьким (видовим) поняттям порівняно з більш ширшим (родовим) поняттям транспортного договору [4, с. 11]. До того ж в літературі окремі дослідники стверджують, що спроба виділити транспортні договори чи транспортні зобов'язання, які претендують на самостійне місце в системі цивільно-правових зобов'язань, є штучною та помилковою за змістом [5, с. 7].

Як зазначається в літературі, правомірність такої позиції очевидна. Це не означає, що термін «транспортні договори» повинен бути виключений з наукового обігу. Питання в тому, який сенс має вкладатися в це поняття, як воно повинно трактуватися. У контексті розглянутих положень термін «транспортні договори» слід трактувати не в якості правової категорії як складової частини системи цивільно-правових договорів, а як теоретичне поняття, що дозволяє всебічно і глибоко розглянути врегульовані транспортним законодавством договори різних типів і видів, так чи інакше пов'язаних з транспортною діяльністю [6, с. 141].

Така різноманітність наукових позицій привертає до себе увагу та потребує з'ясування тих основних ознак, що дозволяють виокремити транспортні договори в системі правових договорів. Так, С. Морозов зазначає дві правові ознаки, які дозволяють віднести той чи інший договір до категорії транспортних договорів. По-перше, це суб'єктний склад договірної правовідносини. На думку науковця, стороною договору в транспортних договорах повинна виступати транспортна організація, хоча автор такої ідеї зазначає, що це лише один із критеріїв, який дозволяє виділити транспортні договори із системи договірних зобов'язань, направлених на оплатне надання послуг, тим паче, що поняття «транспортна організація» в нинішніх умовах із появою нового суб'єкта – власника транспортної інфраструктури – видається дещо невизначеним. По-друге, системоутворюючим фактором для системи транспортних договорів є спрямованість транспортних договірних зобов'язань [7, с. 32].

На думку В. Гречухи, транспортні договори як теоретична категорія – це договори, які укладаються з метою організації, забезпечення й здійснення перевезень. Автор вважає, що спільною ознакою транспортних договорів є регулювання правовідносин, пов'язаних із перевезенням вантажів, пасажирів, багажу й організацією їх здійснення. Разом із тим вказані договори мають різну

правову природу й ознаки. Вони відрізняються один від одного предметом, суб'єктивним складом, змістом і формою [8, с.73].

Отже, можна відмітити, що поняття «договори перевезення» є вужчим за своїм змістом, ніж поняття «транспортні договори», яке, крім власне договорів перевезення, включає в себе інші цивільно-правові договори, спрямовані на забезпечення процесу перевезення.

На думку В. Вітрянського, вживання в теорії цивільного права поняття транспортних договорів, яке використовується для позначення системи договорів, де основне місце належить договору перевезення, не є доцільним із декількох причин. По-перше, традиційне поняття транспортних договорів включає в себе різні типи договірних зобов'язань, що не вписується в систему цивільно-правових договорів, а єдина об'єднуюча їх ознака (участь у вказаних договорах транспортних організацій) не може бути критерієм для виокремлення відповідної класифікаційної групи договорів. По-друге, вчення про систему транспортних договорів, де центральне, панівне місце займають договори перевезення пасажирів чи конкретної партії вантажів, тобто договори, що опосередковують відносини щодо безпосередньої доставки з пункту відправлення в пункт призначення, а всі інші договірні зобов'язання щодо цих договорів відіграють допоміжну, підпорядковану роль, засноване лише на повсякденних уявленнях про сенс діяльності транспорту (доставка пасажирів і вантажів) і не має нічого спільного з юридичним співвідношенням різних договорів, що застосовуються у сфері транспортної діяльності, які опосередковують перевезення пасажирів і вантажів [5, с. 7-8].

І.С. Лукасевич-Крутник у своїй роботі з цього приводу зазначає, що використання поняття «транспортні договори» в доктрині цивільного права під час дослідження системи договорів про надання транспортних послуг є доцільним, адже ним можна окреслити всі договори перевезення та договори, які спрямовані на забезпечення процесу перевезення [9, с. 109].

Варто відзначити, що крім поняття «транспортні договори», в юридичній літературі використовується поняття «договори у сфері транспорту». Воно є найбільш широким за своїм змістом і включає не лише транспортні договори, але й інші за своєю правовою природою цивільно-правові договори, які застосовуються під час здійснення транспортної діяльності. Чи не найбільше таких договорів закріплено в Кодексі торговельного мореплавства України (договір на надання лоцманських послуг, договір морського агентування, договір лізингу судна, договір морського страхування та ін.) [10].

Отже, поняття «транспортні договори» ширше за своїм змістом порівняно з поняттям «договори перевезення», оскільки воно охоплює, крім договорів перевезення, і договори, які опосередковують процес перевезення. Однак, поняття «договори в сфері транспорту» є найбільш широким й охоплює не лише транспортні договори, але й інші за своєю правовою природою договори, що застосовуються під час здійснення транспортної діяльності.

Загалом, як зазначається в літературі, умови договору про транспортні договори є тими встановленими правилами, які повинні дотримуватися обидві сторони до тих пір, поки договірною угодою є юридично активною [11].

Таким чином, можна зазначити, що транспортний договір – це домовленість сторін, згідно з якою одна сторона (виконавець) зобов'язується надати транспортні послуги за допомогою транспортних засобів щодо

перевезення вантажів, багажу, пасажирів або щодо забезпечення даного перевезення, по експлуатації транспортних засобів і шляхів сполучення, а друга сторона (замовник, клієнт) зобов'язана прийняти та сплатити за надані послуги встановлену плату.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. №435-IV / Верховна рада України. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№40–44. Ст. 356.
2. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. №18, №19–20, №21–22. Ст. 144.
3. Луць В. Загальні положення про транспортні договори. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. Боднар, О. Дзера, Н. Кузнєцова та ін.: за ред. О. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
4. Морозов С. Транспортное право: учеб. пособие. М. 2010. 320 с.
5. Брагинский М., Витрянский В. Договорное право. Договоры о перевозке, буксировке, транспортной экспедиции и иных услугах в сфере транспорта. М.: Статут, 2003. Книга 4. 910 с.
6. Гражданское право: В 2 т. Том II. Полутом 1: Учебник /Отв. ред. проф. Е.А. Суханов. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Издательство БЕК, 2000. 704 с.
7. Морозов С. Система транспортных организационных договоров: монография. М.: Норма, 2011. 352 с.
8. Гречуха В. Понятие транспортных договоров и их классификация. Вопросы экономики и права. 2012. №3. С. 71-74.
9. Лукасевич-Крутник І.С. Транспортний договір у доктрині цивільного права. Науковий вісник публічного та приватного права . 2017. Випуск 6. Т.1. С. 105-110.
10. Кодекс торговельного мореплавства України: Закон України від 23 травня 1995 р. №176. Відомості Верховної Ради України. 1995. №47. Ст. 349.
11. Transportation Contract Agreement. URL: <https://bizfluent.com/info-7955793-transportation-contract-agreement.html>.

Железняк А.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ТНЕ Ментух Н.Ф.*

МЕДІАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ

Щороку поняття медіації все більш розвивається, актуалізується та застосовується на практиці, адже процес медіації має велику кількість переваг у порівнянні із судовим вирішенням спорів. Для вирішення господарських суперечок інститут медіації є дуже ефективним механізмом через те, що можливо оперативно вирішити певний спір, зберегти кошти учасникам господарського процесу, а також розвантажити господарські суди.